

לקרוא 'מהלכים' בפתח.

ג' ח': הַנְּיָ - הנו"ן הראשונה בשווא נע, ויש אומרים שהיא בשווא נח.^ט

ג' ט': כִּי | הַנְּהָ - יש להיזהר שלא להבליע את הה"א מחמת כפל תנועות דומות שביניהן רק אות גרונית, וישמע שקרא 'כְּנָה'.

אִישׁ לְרַעְהוּ - כך הוא הנוסח הנכון, ואין לקרוא גם 'איש אל רעהו'.

ד' א': וַיַּעֲרֵבְנִי - היו"ד בשווא נח.

מִשְׁנָתוֹ - השי"ן דגושה, ובשווא נע. והקורא 'מִשְׁנָתוֹ' בשי"ן רפה ושווא נח, משנה משמעות.^ט

ד' ב': רָאִיתִי | - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה.^ט

וְהָנָה מְנוֹרָתָּ זָהָב כְּלָה - יש להקפיד על הניגון המחרב של התלישא קטנה, שלא ישמע שהפסוק הוא: 'וְהָנָה מְנוֹרָתָּ זָהָב כְּלָה'. אלא הכל ענין אחד: 'וְהָנָה מְנוֹרָתָּ זָהָב כְּלָה'.^ט

וְגִלְהָ - הה"א במפיק.

מִיָּמִין - היו"ד לא נשמעת, ונקרא 'מִיָּמִין'. ואין לקרוא 'מִיָּמִין' בשווא.

ד' ה': יָדַעְתָּ - העי"ן בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא 'יָדַעְתָּ' או לקרוא 'יָדַעְתָּ' בחטף פתח.

ד' ו': כִּי אֶסְבְּרוּחִי - יש לשים לב לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'כִּי־אֶסְבְּרוּחִי'.

ד' ז': וְהוֹצִיאָ - ראוי להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא 'וְהוֹצִיאָ' באל"ף.

תָּן תָּן - ראוי להקפיד על הגייה נכונה של החי"ת, שלא ישמע שקורא 'כֵּן' בכ"ף.

חילופי נוסחאות

ג' ח': אֶתְהָ וְרַעֲיָדָ / (אֶתְהָ וְרַעֲיָדָ)

בפשטא פשטא - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ח ס"א ס"ב ס"ג ס"ט ס"ו ס"ז, א"ג א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, לטריס, גינצבורג, קסוטו, קורן, ברויאר.

במהפך פשטא - בכתבי היד: ס"ז ס"ט, א"א א"ב א"ד א"ה א"ו א"ח. ~ ובדפוסים: רא"פ, רוו"ה.

ד' ב': רָאִיתִי | וְהָנָה / (רָאִיתִי וְהָנָה)

בפסיק - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ו ס"ט ס"ח ס"ט. ~ ובדפוסים: גינצבורג^ט, קסוטו, ברויאר.

ללא פסיק - בכתבי היד: ס"ה ס"ח ס"א ס"ב ס"ז, א"א א"ג א"ד א"ה א"ו א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, קורן.

ד' ד': מְהִיאֵלָה / (מְהִיאֵלָה)

במקף טפחא - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ח ס"ט ס"א ס"ב ס"ג ס"ט ס"ו ס"ז, א"ב א"ג א"ה א"ו. ~ ובדפוסים: רא"פ, גינצבורג^ט, קסוטו, קורן, ברויאר.

במרכא טפחא - בכתבי היד: א"א א"ד א"ח. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, לטריס.

ד' ז': תָּן | תָּן / (תָּן | תָּן)

ללא פסיק - בכתבי היד: ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ח ס"ט ס"א ס"ב ס"ג ס"ט ס"ו ס"ז, א"ב א"ג א"ה א"ח א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, רוו"ה, קסוטו, ברויאר.

בפסיק - בכתבי היד: א"א א"ו. ~ ובדפוסים: לטריס, גינצבורג, קורן.

ראה להלן הערה י"ד, ולכן אין הוכחה מהמסורה אם הוא פסיק או לגרמיה, אך מדרך המקרא ניתן ללמוד שהוא פסיק, משום שלא מצוי לגרמיה לפני מונח ותלישא (וכן כתב ברויאר ברשימת הנוסח ומקורותיו שקשה להניח שאין זה פסק אלא לגרמיה).

^ט יש שכתבו (בית מקרא, רוו"ה בהבנת המקרא בדברים כ"ט) שכאשר באים כמה טעמים מחברים זה אחר זה, ראשון ראשון רהוט יותר למילה שלאחריו, ולפי זה תיבת 'מְנוֹרָתָּ זָהָב' מחוברת לתיבת 'זָהָב', יותר מאשר תיבת 'זָהָב' מחוברת לתיבת 'כְּלָה'. אך מקובל שאין הבדל כלל בין הטעמים המחברים, וכולם מחברים במידה זוהי, ולפי זה כל התיבות במשפט 'וְהָנָה מְנוֹרָתָּ זָהָב כְּלָה' מחוברות אחת לשניה במידה זוהי.

^י אך למרות שמופיע שם פסיק זה (וכן בכל כתבי היד המדויקים), ברשימת 'פסיקתא דנביאים' המובאת בספר (בסוף נביאים) בה מובאים כל הפסיקים שיש בנביאים, לא מובא פסוק זה, וכן ברשימה שבמק"ג (במסורת המסורה אות פ') פסוק זה אינו מופיע.

ובאמת ברשימות מסורה הכוללות פסוקים רבים מהמקרא שנוהגים בדרך מסוימת ('מסורה מצרפת'), מצוי שיש השמטות וחסר בהן חלק מהפסוקים, משום שרשימות אלו לא נכתבו בפעם אחת, אלא הן ליקוט שנעשה לאורך זמן ובכל פעם כשמצאו עוד פסוק המתאים לרשימה הוסיפוהו, ולכן מצויות השמטות של חלק מהפסוקים ברשימות אלו. וניתן לשער שהטעם שבחלק מהספרים לא מופיע כאן פסיק הוא משום שהשמיטתו מחמת שלא הופיע ברשימת המסורה הנ"ל.

^{טו} ובגליון ציין שכן מוטעם ברוב הספרים, ובמיעוטם מוטעם 'רָאִיתִי וְהָנָה' ללא פסיק.

^{טז} ובגליון ציין שכן מוטעם ברוב הספרים, ובמיעוטם מוטעם 'מְהִיאֵלָה' במרכא טפחא.

^ט משום כלל הדומות. וענין זה מבואר בגליון פרשת נח תשע"ו הערה ב'.

^י במנחת שי הביא שבכמה דפוסים כתוב 'איש אל רעהו' (ואכן כך הודפס במק"ג, ודפוסים רבים הלכו בעקבותיו כידוע), אבל בכל כתבי היד כתוב 'איש לרעהו' ואין לפקפק בזה.

ואכן כך הנוסח בכתבי היד המדויקים וגם בכל הדפוסים הנפוצים כיום, ואם באנו לקרוא כפי כל הנוסחאות השונות שהיו בדפוסים אין לדבר סוף, ולכן אין לקרוא גם את הנוסח 'איש אל רעהו' שכבר נדחה.

^{יא} הכלל הוא שאחר מ"ם השימוש בא דגש (משום ש"ם השימוש היא במקום תיבת "מן", ולכן בא דגש אחר המ"ם, להשלים את הנו"ן החסרה), וממילא הקורא כאן "מִשְׁנָתוֹ" בשי"ן רפה, במקום "מִשְׁנָתוֹ" בשי"ן דגושה, משנה משמעות מלשון 'מן שנתו' ללשון 'משנה שלו'.

^{יב} הטעם מונח הוא טעם מחבר, ואילו הטעם מונח לגרמיה (שחמטתו כמונח רגיל, אלא שבא פסיק אחריו להודיע שהמונח שלפניו הוא המונח המפסיק) הוא טעם מפסיק, ובדרך כלל הוא בא לפני מונח רביע (כמו: אֶתְהָ עֲשֶׂהְךָ וְעָלְךָ, וְעָלְךָ | רִמְשׁ עֲלֵהְךָ), אך יש פעמים שבא גם לפני טעמים אחרים.

וכאשר בא מונח ואחריו פסיק, ואין אחריו מונח רביע, יש להסתפק אם הוא מונח לגרמיה, או שהוא מונח רגיל אלא שבא אחריו פסיק (פסיק בא רק אחר טעם מחבר, וענינו להורות על שהיה מועטת מסיבות שונות שלרוב אינן תחביריות, שעיקר התחביר מתבטא בניגון הטעמים ולא ע"י שהיה בין התיבות).

וכדי לדעת איזה פסיק מורה על שהיה בפועל, ואיזה פסיק מורה שהמונח שלפניו הוא מונח לגרמיה המפסיק, מונה המסורה את כל הפסיקים שבמקרא המורים על שהיה, וכל פסיק שאינו נמנה ברשימה זו, מוכח שהוא לגרמיה (רשימה זו מצויה בכתבי דין שונים של המקרא, וכן במערכת המסורה שבדפוס מק"ג אות פ', אך הרשימה שבמק"ג שניה ומבולבלת לעומת הרשימות המצויות בכתבי היד). וכמו כן, ישנה רשימת מסורה של כל המונח לגרמיה המופיעים במקרא (ספר המסורה חלק א' עמוד תרכ"ח).

ופסוקנו אינו נמנה לא ברשימת הפסיקים ולא ברשימת הלגרמיה (ובטעם הדבר